

KOMPYUTER LINGVISTIKASI

fanidan

(Savolnomasi)

1. Tarjima modellarini tuzishda qaysi uslublardagi me'yoriy talablar hisobga olinadi.
2. Kompyuter lingvistikasida eng ko'p qo'llanilayotgan munosabatlarning tengligi, muvofiqligi, hodisa va jarayonlarning muayyan xossalari qiyoslash yo'li bilan o'rganiladigan metod nomi.
3. Tilshunoslikda formal grammatika nazariyasining asoschisi kim.
4. Tarjima qilishning uch asosiy komponenti bo'lib, bularga qaysilari kiradi.
5. Qaysi grammatikaning modellari kompyuter lingvistikasining avtomatik analiz dasturlarida ishlatiladi.
6. Hozirda qaysi grammatika sun'iy programmalash tillariga (Pascal, C++, Delphi, HTML) faol tatbiq etilgan.
7. Statistik metodda xususiyati o'rganilayotgan muayyan matnda qo'llanilgan **absolut chastota** qanday harf bilan belgilanadi.
8. Kvantitativ metodni tilshunoslikka – morfologik tiplar nazariyasiga tatbiq etgan olim...
9. 2006-yilda "O'zbek xalq dostonlari tilining chastotali lug'ati" qaysi olim tomondan ishlab chiqilgan.
10. GAT tizimi qachon va qayerda yaratildi.
11. Matnni tarjima qilishda qanday masalalar o'rganiladi.
12. 1948-yilda Kelvin Mur tomondan fanga kiritilgan atamani toping.
13. **Frektventaliya hodisasiga to'g'ri ta'rif berilgan javobni aniqlang.**
14. Jozef Grinberg tavsiya qilgan metodga ko'ra universalialar qanday asosda aniqlanadi.
15. Matnni morfologik tahlil qilishning asosini nimalar tashkil etadi.
16. Tokenizatsiya jarayoni deb nimaga aytiladi.
17. Lingvistik univesaliyalar bazasi qaysi mamlakatda yaratilgan.
18. Tarjima qilishning transformatsion usulida qanday jarayonlar voqealanishi mumkin.
19. Semiotika til belgisini quyidagi to'rt yo'nalish bo'yicha o'rganadi:
20. Mashina tarjimasi qachon amaliy fan yo'nalishi sifatida yuzaga keldi.
21. WP_m modelida "P" nima.
22. Quyidagi modellardan qaysi biri abstrakt(mavhum) model hisoblanadi.
23. So'z turkumlarini modellashtirishda yuklama uchun qanday belgidan foydalaniladi.
24. Shaxsiy kompyuterlar uchun mukammal lug'atlarga asoslangan dastlabki nutqni taniy oladigan dasturlarni toping.
25. Dasturiy ta'minot yaratishda qanday bazaga asoslanadi.
26. Bir cho'qqili grammatika qaysi konsepsiya bilan bog'liq.
27. Mashina tarjimasi keng tushunchani anglatgani bois hozirda qanday turlari mavjud.
28. Bevosita ishtirokchilar modelida konstruktsiya qanday qismlardan iborat.
29. Avtomatik tarzda tahlil qilishning lemmatizatsiya bosqichida qanday jarayon amalga oshiriladi.
30. Formallashtirish nima.
31. Simvollik paradigma necha yo'nalishda tadqiq etilgan.
32. 1970-1983-yillarda qanday tadqiqotlar olib borilgan.
33. Mashina tarjimasidan Kompyuter lingvistikasining ajralib chiqishi nechanchi yilga to'g'ri keladi.
34. Umumiy til resurslari va texnologiyasi infra strukturasi yaratishga mo'ljallangan CLARIN loyihasi nechanchi yil tashkil topgan.
35. Kompyuter lingvistikasi termini fanga kim tomonidan kiritilgan.
36. Matnlarni elektron shaklda yig'ishda qaysi instrument qulay uskuna hisoblanadi.
37. TEG...
38. Shemakin Y.I. "Kompyuter lingvistikasining boshlanishi" asarida avtomatik tarjimaning nechta modelimi ko'rsatib o'tgan.
39. Ingliz tilida predloglarning asosiy vazifasi nima.
40. Tokenizatsiya nima.
41. Lemmatizatsiya nima.
42. Infeksional kategoriya qanday vazifani bajaradi.
43. Izolativ tillarning (mandarin xitoy) o'ziga xos xususiyati nima.
44. Stemmizatsiya nima.

45. Rodolfe Delmonte leksikon uchun nechta lingvistik kategoriyalarni farqlaydi.
46. Ispan tili dunyo bo'ylab o'rganilayotga tillar orasida nechanchi o'rinda turadi.
47. Onlaine kurs qanday inteaktiv munosabatda bo'ladi. Ularni toping.
48. Mobil telefon yordamidagi til o'qitish texnologiyasi nima deb nomlanadi.
49. Quydagilardan qaysi biri soda tilda yozilgan onlaine o'quv adabiyoti hisoblanadi.
50. Mashina tarjimasining analiz jarayoni necha bosqichda amalga oshiriladi.
61. Lingvistik model tushunchasi kimlarning asarlari orqali fanga kirib kelgan.
62. 1981-yilda Gazdar, Pullman, Sag kabi olimlar 1tomonidan ishlab chiqilgan metaqoidalar qanday nomlanadi.
63. Qaysi qatorda avtomatik tahrirning pragmatik imkoniyati to'g'ri ko'rsatilgan.
64. Muayyan tillarda uchraydigan o'ziga xos hodisalar, jarayonlar va xususiyatlar qanday atama bilan nomlanadi.
65. Avtomatik tahrir yo'nalishida "avtomatik referatlash" funksiyasini izohlang.
66. Metatil bu...
67. Matematik lingvistikaning asosiy maqsadi qaysi javobda to'g'ri berilgan.
68. Kompyuter lingvistika fani qachon shakllandi.
69. NLP bu...
70. Mashina tarjimasida sodda gap shakllari qanday modellashtiriladi.
71. Modellashtirishda matematik shartli belgilardan foydalaniladi. Quyidagi qaysi javobda matematik shartli belgilar to'g'ri yozilgan.
72. Kompyuter lingvistikasining asosiy vazifalari to'g'ri berilgan qatorni aniqlang. 1. Tilning aksiyomatik nazariyasini ishlab chiqish; 2. Avtomatik o'qitish tizimini ishlab chiqish; 3. Bilimlarni tekshirish; 4. Matnlarni turli jihatdan avtomatik tahrirlash; 5. Formal grammatika yaratish; 6. Lug'atlarni va kompyuterdagi matnni statistik tahlil qilish; 7. Matnlar korpusini yaratish; 8. Muloqotning kompyuter modelini ishlab chiqish; 9. Lisoniy hodisalarni matematik parametrlarda baholash; 10. Elektron lug'atlar va tezauruslar yaratish;
73. Informatsion qidiruv terminini fanga kim kiritgan.
74. Qaysi tilshunosning formal grammatika, transformatsiyon grammatika haqidagi qarashlari bevosita matematik lingvistikaning alohida yo'nalish sifatida yuzaga kelishiga sabab bo'lgan.
75. Mashina tarjima tizimlari qaysi jihatlariga ko'ra farqlanadi. 1) tillarning ishtrokiga ko'ra; 2) tanlangan mavzuning miqdoriga ko'ra; 3) tillarning morfologik xususiyatiga ko'ra; 4) turli uslub va bir necha sohalar bilan bog'liqligiga ko'ra; 5) bir uslub hamda ko'p sohalarga tegishligiga ko'ra;
76. Internet tizimida faol qo'llaniladigan gipertekst qanday holatda bo'ladi.
77. O'zbek tilidagi gap qurilishini ko'rsating.
78. Bevosita ishtirokchilar modelida konstruktsiya qanday qismlardan iborat.
79. Mashina tarjimasining rivojlanishiga qanday omillar ta'sir ko'rsatgan.
80. Qaysi qatorda sun'iy intellektga to'g'ri ta'rif berilgan.
91. Bir qator kasalliklarga shifokor kabi to'g'ri tashxis qo'yishni ta'minlaydigan sun'iy intellekt tizimini toping.
92. Jozef Grinberg tavsiya qilgan metodga ko'ra universalialar qanday asosda aniqlanadi.
93. Yadro gap deb qanday gap(lar)ga aytamiz.
94. Lingvistik univesaliyalar bazasi qaysi mamlakatda yaratilgan.
95. Belgilar haqidagi fan – semiotikaning asoschisi...
96. "Salim keldi" gapida operand qaysi.
97. Formallashtirish nima.
98. Zif qonunida matndagi ixtiyoriy so'z uchun (f) chastotaga(r)ning ko'paytmasi natijasi nimaga teng bo'ladi.
100. J. Grinberg qanday tillarni analitik tillar deb ataydi.
101. Stemming hodisasi deb nimaga aytiladi.
102. Konteksdan kelib chiqib tarjima qilish nima deb ataladi.
103. Turkologiyada dastlab kimning rahbarligida mashina tarjimasiga doir tajriba o'tkazilgan.
104. Ingiz va O'zbek tillari tipologik jihatdan boshqa oilalarga mansubligi bois, qanday muammolar yuzaga keladi.
106. Tokenizatsiyalash jarayoni qanday jarayon.
107. Qadimgi misrda fir'avn nutqini yozib olish maqsadida qaysi yozuv turidan foydalangan.

108. Birinchi stenografiya kongressi nechanchi yilda bo‘lib o‘tdi.
109. Tilshunoslikda modelning nechta turi farqlanadi.
110. Quyidagi so‘z turkimi modellaridan ot so‘z tukimiga tegishlisini toping.
111. Minimal soda gap modelini aniqlang.
112. O‘zbek tilidagi soda gap qurilishini aniqlang.
113. Braun korpusi nechanchi yilda yaratilgan.
114. Rizayev va bo‘ronovlar tomonidan “A.Qahhor “Sinchalak” povesti tilining chostotali lug‘ati” nechanchi yilda tuzilgan.
115. Ingliz tilida aksentsiz talaffuz me‘yorlarini o‘rgatuvchi tizimni toping.
116. Avtomatik tahrir qaaysi davrda rivoj topdi.
117. Qaysi qatorda avtomatik tahrirning pragmatik imkoniyati to‘g‘ri ko‘rsatilgan.
118. Matnlarni avtomatik tarzda morfologik tahlil qilishda qanday usullardan foydalaniladi.
119. Avtomatik tahrir yo‘nalishida “avtomatik referatlash” funksiyasini izohlang.
120. Tokenizatsiya jarayoni deb nimaga aytiladi.
121. Faktografik ma‘lumotlar guruhiga qaysilar kiradi.
122. Internet tizimida faol qo‘llaniladigan gipertekst qanday holatda bo‘ladi.
123. Qaysi olimlar tomonidan o‘zbek tili kompyuter lingvistikasining statistik tahlil yo‘nalishi rivojlantirilgan.
124. YURIDA firmasi o‘zbek tili kompyuter lingvistikasining qanday amaliy ishlarni olib bormoqda.
125. Emperizm va avtomatlashgan modellarning vujudga kelishi qaysi davrlarga to‘g‘ri keladi.
126. Sifatga oid so‘z va so‘z birikmalarini sentiment analiz qilishda quyidagi baholash shkalasidan foydalaniladi [-2;2] Savol, **Yuz** so‘zini yuqoridgi baholash shkalasida baholang.
127. Sun‘iy intellekt tushunchasiga nechanchi yil asos solingan.
128. Kompyuter lingvistikasining qaysi metodi O‘rta asrlarda davlatning **siyosiy holati** ma‘mosida qo‘llangan.
129. Pushkinning “Yevgeniy Onegin” ramanidagi Ruscha so‘zlarning statistikasi qaysi olim tomonidan ishab chiligan.
130. Ommoforma – bu.
131. Lingvistik translyatorning qaysi bosqichida analizator va sintezatordan tashkil topgan lingvistik translyatsiyasi aks etgan.
132. Mashina tarjimasining analiz jarayoni necha bosqichda amalga oshiriladi.
133. Turkiy tillar bo‘yicha tatar tilidan turk tiliga tarjima qilish texnologiyasi kim tomonidan amalga oshirilgan.
134. Google tarjimonga o‘zbek tili qchon qo‘shildi.
135. Izolayativ tillarning (mandarin xitoy) o‘ziga xos xususiyati nima.
136. Stemmizatsiya nima.
137. Rodolfe Delmonte leksikon uchun nechta lingvistik kategoriyalarni farqlaydi.
138. Internet tizimida faol qo‘llaniladigan gipertekst qanday holatda bo‘ladi.
139. O‘zbek tilidagi gap qurilishini ko‘rsating.
140. Bevosita ishtirokchilar modelida konstruktsiya qanday qismlardan iborat.
141. Mashina tarjimasining rivojlanishiga qanday omillar ta’sir ko‘rsatgan.
142. Qaysi qatorda sun‘iy intellektga to‘g‘ri ta’rif berilgan.
143. Bir qator kasalliklarga shifokor kabi to‘g‘ri tashxis qo‘yishni ta’minlaydigan sun‘iy intellekt tizimini toping.
144. Jozef Grinberg tavsiya qilgan metodga ko‘ra universalialar qanday asosda aniqlanadi.
145. Yadro gap deb qanday gap(lar)ga aytamiz.
146. Lingvistik univesaliyalar bazasi qaysi mamlakatda yaratilgan.
147. Belgilar haqidagi fan – semiotikaning asoschisi...
148. “Salim keldi” gapida operand qaysi.
149. Formallashtirish nima.
150. Zif qonunida matndagi ixtiyoriy so‘z uchun (f) chastotaga(r)ning ko‘paytmasi natijasi nimaga teng bo‘ladi.
151. J. Grinberg qanday tillarni analitik tillar deb ataydi.
152. O‘zbek tilidagi soda gap qurilishini aniqlang.
153. Braun korpusi nechanchi yilda yaratilgan.
154. Rizayev va Bo‘ronovlar tomonidan “A.Qahhor “Sinchalak” povesti tilining chostotali lug‘ati” nechanchi yilda tuzilgan.
155. Stemming hodisasi deb nimaga aytiladi.

156. Avtomatik tarzda tahlil qilishning lemmatizatsiya bosqichida qanday jarayon amalga oshiriladi.
157. Kopengagen struktural tilshunoslik maktabi – glossematikaning asoschisi kim.
158. Qaysi tilshunosning formal grammatika, transformatsiyon grammatika haqidagi qarashlari bevosita matematik lingvistikaning alohida yo‘nalish sifatida yuzaga kelishiga sabab bo‘lgan.
159. Kompyuter lingvistikasining asosiy vazifalari to‘g‘ri berilgan qatorni aniqlang. 1. Tilning aksiomatik nazariyasini ishlab chiqish; 2. Avtomatik o‘qitish tizimini ishlab chiqish; 3. Bilimlarni tekshirish; 4. Matnlarni turli jihatdan avtomatik tahrirlash; 5. Formal grammatika yaratish; 6. Lug‘atlarni va kompyuterdagi matnni statistik tahlil qilish; 7. Matnlar korpusini yaratish; 8. Muloqotning kompyuter modelini ishlab chiqish; 9. Lisoniy hodisalarni matematik parametrlarda baholash; 10. Elektron lug‘atlar va tezauruslar yaratish;
160. Mantiq faniga **oralik uchinchi** qoidasini olib kirgan olim nomi qaysi qatorda berilgan.
161. Tarjimaga qo‘yiladigan asosiy talablardan qaysilari saqlanib qolinishi shart.
162. Tarjima qilishning transformatsion usulida qanday jarayonlar voqealanishi mumkin. 1) o‘rniga qo‘yish; 2) almashtirish; 3) ajratish; 4) tushirib qoldirish; 5) aniqlash; 6) qo‘shish
163. Kompyuter lingvistikasi termini fanga kim tomonidan kiritilgan.
164. Matnlarni elektron shaklda yig‘ishda qaysi instrument qulay uskuna hisoblanadi.
165. TEG...
166. Shemakin Y.I. “Kompyuter lingvistikasining boshlanishi” asarida avtomatik tarjimaning nechta modelimi ko‘rsatib o‘tgan.
167. Ingliz tilida predloglarning asosiy vazifasi nima.
168. Tokenizatsiya nima.
169. Lemmatizatsiya nima.
170. Infeksional kategoriya qanday vazifani bajaradi.
171. Izolayativ tillarning (mandarin xitoy) o‘ziga xos xususiyati nima.
172. Stemmizatsiya nima.